

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

2024 YILI DEMİRYOLU YOLCU TAŞIMACILIĞI KAMU HİZMETİ
YÜKÜMLÜLÜĞÜ PERFORMANSI SONUÇ RAPORU

1. GİRİŞ

1.1 Raporun Amacı ve Kapsamı:

Bu rapor, 2024 yılı içerisinde demiryolu yolcu taşımacılığı kamu hizmeti yükümlülüğü (KHY) kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin (01.01.2024-31.012.2024 dönemi) performansını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Rapor, KHY kapsamındaki hatlar, işletmeler, yolcu sayıları, hizmet kalitesi, mali analiz, enerji tüketimi ve çevresel etkiler gibi konuları kapsamaktadır.

Raporda geçen bilgiler, Bakanlığımızca hazırlanan demiryolu yolcu taşımacılığına ilişkin tablolar ve kamu hizmeti yükümlüsü TCDD Taşımacılık A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün sunduğu finansman belgeleri temel alınarak hazırlanmıştır.

1.2. Kamu Hizmeti Yükümlülüğü Kapsamındaki Hizmetlerin Önemi:

KHY kapsamındaki demiryolu yolcu taşımacılığı hizmetleri, metropol şehirler ve özellikle de kırsal, bölgesel alanlarda yaşayan vatandaşların ulaşım ihtiyaçlarının karşılanmasında kritik bir rol oynamaktadır. Bu hizmetler, sosyal ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlamakta, bölgesel eşitsizlikleri azaltmakta ve çevre dostu ulaşım alternatifleri sunmaktadır.

1.3. Mevzuat ve Yasal Çerçeve:

Bu rapor, 6461 sayılı Türkiye Demiryolu Ulaştırmasının Serbestleştirilmesi Hakkında Kanun, 8.4.20220 tarih ve 31093 sayılı Resmi Gazete yayımlanan 2382 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı, 20.03.2023 tarih ve 32169 sayılı Resmi Gazete'de Yayımlanan Kamu Hizmeti Yükümlülüğü Kapsamında Desteklenecek Demiryolu Yolcu Taşıma Hatları İle Kamu Hizmeti Yükümlüsü Tren İşletmecisinin Belirlenmesine İlişkin Yönetmelik ve 21.10.2023 tarih ve 32346 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Demiryolu Yolcu Taşımacılığı Kamu Hizmeti Yükümlülüğü Sözleşmelerinde Uygulanacak Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 28 inci maddesi hükümleri doğrultusunda hazırlanmıştır. KHY kapsamındaki hizmetlerin sunulması, bu yasal çerçeveye uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

2. GENEL DEĞERLENDİRME

2.1. 2024 Yılı Genel Performans Özeti:

a) Yolcular tarafından demiryolu taşımacılığının kullanım düzeyini sunan seyahat ile ilgili faktörler:

- *Yıllık yolcu kilometre sayısı (yolcu-km):* Bir önceki yıla göre %3 oranında azalarak 3.425.617.871 yolcu-km gerilemiştir.

b) Demiryolu yolcu hizmetlerinin operasyonel verimliliği ve kalitesini gösteren faktörler:

- *Tren kilometre:* Demiryolu ağının, yolcu taşımacılığı pazarında kullanım oranı bir önceki yıla göre %1 azalarak 17.655.898 tren-km gerilemiştir.

- *Tren başına ortalama yolcu sayısı (yolcu-km/ tren-km):* Operasyonel verimlilik göstergesi olan sefer başı yolcu sayısı bir önceki yıla göre %6 oranında artarak 146 kişiye

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI

Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

ulaşmıştır. Ortalama sefer başı yolcu sayısı yüksek hızlı trenlerde %3 artarak 390 yolcuya, bölgesel trenlerde %4 artarak 95 yolcuya ulaşmış, anahat trenlerde %3 azalarak 155 yolcuya gerilemiştir.

- *Yolcu ve Sefer Performansı:* Toplam taşınan yolcu sayısı %11 oranında azalış göstererek 15.952.713 gerilemiştir. Seferlerin %80'i planlandığı şekilde gerçekleştirilmiş.

- *Doluluk Oranları:* Yüksek hızlı trenlerde %85, anahat trenlerde %45, bölgesel trenlerde %33 doluluk oranı elde edilmiş.

- *Enerji ve Çevre:* Demiryolu taşımacılığının karbon emisyonları karayoluna kıyasla %63 daha düşük gerçekleşmiştir.

- *Zamanında varış oranı:* Yüksek hızlı trenler %86, anahat trenlerde %64 ve bölgesel trenlerde %92'dir.

Genel olarak göstergelerde azalış meydana gelmesinin, Gaziantep-Mersin¹ hızlı tren hattı inşası nedeniyle bu kesimde taşımacılık hizmetlerinin verilememesinden dolayı kaynaklandığı, sefer başı yolcu sayısında artışın ise yapılan sefer optimizasyonlarının olumlu yansıdığı şeklinde değerlendirilmektedir.

2.2. KHY Kapsamındaki Hatlar ve İşletmeler:

2382 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı ile 2024 yılı için KHY kapsamında demiryolu yolcu taşımacılığı hizmetlerinde, 61 hat kesimi (7 yht, 18 anahat, 36 bölgesel) üzerinden toplam 86.555 seferle 21.348.219 tren kilometre hizmet verilmesi planlanmıştır. Yıl içinde, 50 hat kesiminde (6 yht, 14 anahat, 30 bölgesel) toplam 17.655.898 tren kilometre hizmet gerçekleştirilmiştir. Planlanan hizmetin gerçekleşme oranı tren kilometre bazında %83 olarak kaydedilmiştir.

2.3. Yolcu Talep Eğilimleri ve Değişimler:

2024 yılında yolcu talep eğilimlerinde ortalama seyahat mesafesi, bir önceki yıla göre %8 artarak ortalama 214 kilometreye ulaşmıştır. Hizmet grupları dikkate alındığında anahat trenlerinde 312 km olarak sabit kalmış, bölgesel trenlerde %15 artış meydana gelerek 98 km'ye, yüksek hızlı trenlerde ise %11 artarak 344 km'ye ulaşmıştır.

2024 yılında yolcu talep eğilimlerinde gözlenen ortalama seyahat mesafesi artışı, demiryolu taşımacılığının farklı hizmet gruplarında güçlenmeye devam ettiğini göstermektedir. Genel ortalamadaki %8'lik artış, yolcuların demiryolu ulaşımını daha uzun mesafeler için tercih ettiğini ortaya koyarken, özellikle bölgesel trenlerdeki %15'lik yükseliş, bu segmentteki talep artışının en belirgin şekilde hissedildiğine işaret etmektedir. Yüksek hızlı trenlerdeki %11'lik artış ise hızlı ve konforlu ulaşım imkanlarının giderek daha fazla yolcu tarafından benimsendiğini göstermektedir. Buna karşın, anahat trenlerinde ortalama seyahat mesafesinin 312 km seviyesinde sabit kalması, bu gruptaki talep eğilimlerinin istikrarlı bir seyir izlediğini göstermektedir. Genel tablo, demiryolu taşımacılığının tüm hizmet gruplarında olumlu bir ivme yakaladığını ve yolcu hareketliliğindeki dinamik değişimlerin sürdüğünü ortaya koymaktadır.

3. HİZMET PERFORMANSI

3.1. Sefer Sayıları ve Tren İşletme Performansı:

¹ 2023 yılı itibarıyla bu hat kesiminde taşınan yolcu adedi toplam taşınan yolcu içindeki payı %12'dir.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

2024 yılında KHY kapsamındaki hatlarda toplam 69.022 sefer gerçekleştirilmiş dolayısıyla tren işletme performansında %80 oranında bir başarı sağlanmıştır.

3.2. Yolcu Sayıları ve Doluluk Oranları:

2024 yılında KHY kapsamındaki hatlarda toplam 15.952.713 adet yolcu taşınmıştır. Ortalama doluluk oranları yüksek hızlı trenlerde %85, anahat trenlerde %45 ve bölgesel trenlerde %33 olmak üzere tüm hizmet grupları itibarıyla ortalama doluluk oranı %54 olarak gerçekleşmiştir.

3.3. Zamanında Varış², Gecikmeler ve Sefer İptal Oranları:

Trenlerin zamanında varış oranlarını incelendiğinde³;

- 1-400 km hizmet mesafesi olan yüksek hızlı trenlerde %92,
- 400 km üzeri hizmet mesafesi olan yüksek hızlı trenlerde %80,
- 1-400 km hizmet mesafesi olan anahat trenlerde %77,
- 400 km üzeri hizmet mesafesi olan anahat trenlerde %51,
- 1-400 km hizmet mesafesi olan bölgesel trenlerde %91,
- 400 km üzeri hizmet mesafesi olan bölgesel trenlerde %93,

olarak kaydedilmiştir.

Öte yandan, tüm seferler için toplam iptal oranı (mazeretli ve mazeretsiz) %14 olarak görülmüştür.

Tüm hizmet grupları itibarıyla toplam 15.350 saat gecikme yaşanmış olup, bunun %15'i yüksek hızlı trenlerde, %35'si anahat trenlerinde ve %50'i bölgesel trenlerde meydana gelmiştir. Diğer taraftan gerçekleşen gecikmeler içinde kamu hizmeti yükümlüsünün oranı %18'dir.

3.4. Hizmet Kalitesi ve Yolcu Memnuniyeti⁴:

2024 yılında kamu hizmeti yükümlüsü kapsamında yapılan anket ve geri bildirimler doğrultusunda;

- Yolcuların trenle seyahat memnuniyet oranı genel toplamda %86,9 olarak ölçülmüştür,
- Tren türleri bazında en yüksek memnuniyet oranı %88,2 ile yüksek hızlı trenlerde görülürken, en düşük oran %84,0 ile anahat trenlerinde bulunmaktadır,
- Yolcuların trenle seyahat etme tavsiye oranı toplam %92,1'dir. Tren türleri bazında en yüksek olumlu oran %94,0 ile YHT 'ye aittir; en düşük oran %88,3 ile ana hat trenlerinde bulunmaktadır,

² Zamanında varış oranı: Gecikmeli varış yapan trenlerin toplam tren sayısı içindeki oranını temsil eder.

³ Belirtilen değerlere veri manipülasyonu ile ((toplam tehir / eşik değer) / toplam sefer) *100)) ulaşılmıştır. Eşik değerler 500 km ye kadar 75 dakika, 500 km üzeri 125 dakikadır.

⁴ Anket kamu hizmeti yükümlüsünce gerçekleştirilmiştir.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

- Yolcularının tekrar trenle seyahat etmeyi düşünme oranı toplam %95,4 düzeyindedir. Tren türleri bazında en yüksek olumlu oran %96,6 ile bölgesel trene aittir; en düşük oran %93,6 ile ana hat trenlerinde bulunmaktadır,

Hizmet kalitesini artırmak amacıyla sefer saatlerinin optimize edilmesi, yolcu bilgilendirme sistemlerinin iyileştirilmesi, konfor standartlarının yükseltilmesi ve müşteri geri bildirim mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesi yönünde çalışmalar yürütülmeye devam edilmektedir.

4. MALİ ANALİZ VE FİNANSMAN⁵

4.1. Kamu Desteği ve Finansal Kaynaklar:

2024 yılında KHY kapsamındaki hizmetler için Bakanlığımızın bütçesinden yolcu başına bir önceki yıla göre %60 oranında artışla 227,43 TL olmak üzere toplam 3.638.134.931,97 TL kamu desteği sağlanmıştır. Planlanan ödeme miktarının gerçekleşme oranı %87'dir.

4.2. Gelir-Gider Analizi:

2024 yılında KHY kapsamındaki hizmetlerin yaklaşık birim maliyeti (tren-km) bir önceki yıla göre %20 artış göstererek 319,34 olarak gerçekleşmiştir. Buna karşılık tren-km başına 206,06 TL kamu desteği sağlanmıştır.

4.3. Birim Maliyetler:

Kapsam dahilinde işletilen trenlerin ortalama tren kilometre maliyeti bir önceki yıla göre %24 artış göstererek 353,61 TL olarak belirlenmiştir. Bu değerler yüksek hızlı trenlerde 316,02 TL, anahat trenlerde 421,88 TL ve bölgesel trende ise 322,94 TL'dir.

4.4. Maliyet Etkinliği ve Verimlilik:

Cumhurbaşkanı kararı gereği işletmecilik yapılması zorunlu olan hatlarda, genel üretici fiyatlarındaki dalgalanmalar maliyet istikrarını bozmakta, sefer maliyetlerini artırmakta ve kamu finansman yükünü yükseltmektedir. Mevcut ekonomik politikalar doğrultusunda işletme maliyetlerinin öngörülen seviyelerde tutulması hedeflenmektedir. Bu çerçevede, seferlerin optimize edilerek sıklıklarının azaltılması, maliyet etkinliğinin sağlanması ve kamu kaynaklarının daha verimli kullanılması açısından önemli görülmektedir.

5. ENERJİ TÜKETİMİ VE ÇEVRESEL ETKİLER

5.1. Yakıt ve Elektrik Tüketimi:

2024 yılı KHY kapsamındaki trenlerin enerji tüketimi;

- elektrik tüketimi için 201.786.868 kWh,

- fosil yakıt tüketimi için 45.715.823 litre,

öngörülmüştür.

Gerçekleşen sefer sayıları doğrultusunda kaydedilen enerji tüketimi;

⁵ Kdv dahil.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

- elektrik tüketimi için 145.532.298 kWh,
 - fosil yakıt tüketimi 34.793.873 litre,
- olarak gerçekleştiği değerlendirilmiştir.

Enerji tüketimi gerçekleşme oranı, elektrik enerjisi için %72 ve fosil yakıt için %76 olarak kaydedilmiştir.

5.2. Karbon Emisyonları ve Çevresel Performans:⁶

2024 yılında KHY kapsamındaki trenlerin toplam karbon emisyonu 151.453 ton CO₂ olarak hesaplanmıştır.

Demiryolu ile taşınan yolcuların toplam 3.425.617.871 yolcu-kilometre kat ettiği dikkate alındığında, bu değer karayolu taşımacılığının (411.074 ton CO₂) emisyonuna kıyasla %63 daha düşük bir seviyededir.⁷

Bu sonuçlar, demiryolu taşımacılığının çevresel sürdürülebilirlik açısından karayoluna kıyasla önemli bir avantaja sahip olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

6. MEVCUT SORUNLAR VE İYİLEŞTİRME ÖNERİLERİ

6.1. Operasyonel ve Altyapısal Sorunlar:

Özellikle konvansiyonel hatlarda gerçekleştirilecek altyapı yatırımları ile çift hat işletmeciliğine geçilmesi, altyapıdan kaynaklanan gecikmelerin azaltılmasına ve dakiklik oranlarının iyileştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu gelişme, demiryolunun diğer ulaşım modlarıyla olan rekabet gücünü artırırken, müşteri memnuniyetine de olumlu yansıtacaktır.

Ayrıca, hatların elektrikli hale getirilmesiyle birlikte karbon emisyonlarının azaltılması mümkün olacak; böylece çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ulaşma yolunda önemli bir adım atılmış olacaktır.

6.2. Finansman ve Destek Mekanizmaları:

Kapsam dahilindeki hat kesimlerinde, genel üretici fiyatlarındaki değişimler dikkate alınarak bilet ücretlerinin güncellenmesi, özellikle YHT trenlerinin havayolu ile rekabet edebilirliği açısından piyasa koşullarına uygun şekilde belirlenmesi, net maliyetli sözleşmelere olumlu yansıtacağı öngörülmektedir. Bu durum, bilet gelirlerinde artış sağlarken kamu desteği ihtiyacını da azaltacaktır.

6.3. Yolcu Memnuniyetini Artırmaya Yönelik Öneriler:

Yolcu memnuniyetinin artırılması için iklimlendirme, temizlik ve hijyen standartları iyileştirilmekte, bagaj alanları düzenlenmekte ve bakım çalışmaları artırılmaktadır. Kalkış ve varış saatlerinde daha iyi planlama ve bilgilendirme sağlanarak gecikmelerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu çalışmalar, yolcu konforunu artırmak ve hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla sürdürülmektedir.

⁶ Karbon emisyonu, elektrik enerjisi için 0,4 kg CO₂, fosil yakıt için (dizel) 2,68 kg CO₂ alınmıştır. Karayolu taşımacılığı için yolcu-km başına 0,12 kg CO₂ değeri alınmıştır.

⁷ Yaklaşık değerler dikkate alınarak hesaplama gerçekleştirilmiştir.

ULAŞTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIĞI
Ulaştırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

6.4. Teknolojik ve Dijital Dönüşüm Önerileri:

KHY Sözleşmelerinin hazırlık aşamasında tahmini maliyet hesaplarının ve daha sonrasında yapılan aylık hakedişlerin otomatik olarak hesaplanması için ilgili birimlerin veri girişi yapabileceği bir Maliyet ve Hakediş Hesaplama Modülü geliştirilmesi beşeri hataların önüne geçerek süreci hızlandıracağı şeklinde değerlendirilmektedir.

7. SONUÇ VE GELECEK ÖNGÖRÜLERİ

7.1. 2025 Yılı İçin Beklentiler ve Planlamalar⁸:

2382 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı uyarınca, 2025 yılında demiryolu yolcu taşımacılığı KHY kapsamında 53 farklı hat üzerinde toplam 77.041 sefer düzenlenmesi planlanmıştır. Bu hatlar, 6 adet Yüksek Hızlı Tren (YHT), 15 adet anahat ve 32 adet bölgesel hat olarak belirlenmiştir. Yapılacak seferlerle toplamda 21.348.219 tren kilometre yol kat edilmesi hedeflenmektedir.

Yolcu taşımacılığı planlamasına göre, YHT hatlarında 5.536.599, anahat hatlarında 3.612.606 ve bölgesel hatlarda 13.845.670 olmak üzere toplamda 22.984.875 yolcu taşınması öngörülmektedir.

2025 yılında KHY kapsamındaki trenlerin 7.647.854.966 yolcu kilometreye karşılık, karbon emisyonları 183.212 ton CO₂ olarak olması beklenmekte ve karayolu taşımacılığı dikkate alındığında %80 daha az emisyon ortaya çıkması öngörülmektedir.

7.2. KHY Kapsamında Geliştirilmesi Gereken Alanlar:

Dizel ve elektrikli tren işletmeciliği dikkate alınarak, her bir işletme türüne özgü tüketim verilerinin ayrı ayrı değerlendirilmesi faydalı olacaktır. Bu kapsamda, sefer sayısı, kat edilen mesafe, taşınan yolcu miktarı ve tüketilen enerjiye ilişkin temel istatistiklerin derlenmesi; km ve yolcu başına düşen tüketim değerlerinin hesaplanarak izlenmesi önemlidir.

Bu tür verilerin düzenli şekilde izlenmesi ve raporlanması, kaynak kullanımının etkinliğini artıracak ve performans odaklı bir yönetim anlayışının gelişmesine katkı sağlayacaktır.

Diğer taraftan TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü ile yürütülen Şebeke Bildirimi çalışmalarının, KHY Sözleşme dönemine ait çalışma takvimiyle uyumlu hale getirilmesi; tren planlama ve sefere koyma süreçlerinin daha düzenli ve etkin yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

7.3. Politika Önerileri ve Stratejik Yaklaşımlar:

Elektrikli ve dizel hat işletmeciliğine ilişkin tüketim verileri doğrultusunda hazırlanacak istatistiki bilgiler, araç teknolojilerine yönelik politika belirleme süreçlerine önemli katkı sağlayacaktır. Bu veriler, aynı zamanda akaryakıt ithalatına bağımlı olan ülkemizin enerji politikalarının şekillendirilmesine destek olarak, daha sürdürülebilir ve verimli bir enerji yönetimine zemin hazırlayacaktır.

Kamu hizmeti yükümlülüğü kapsamında işletilecek trenler, her yıl Cumhurbaşkanı Kararı ile belirlendiğinden, yıl içerisinde tren sefere koyma veya kaldırma konusunda kamu hizmeti yükümlüsüne esneklik tanınmamaktadır. Ancak sömestir tatili, yaz dönemi ve dini

⁸ Kdv dahil

ULAŖTIRMA VE ALTYAPI BAKANLIğI
UlaŖtırma Hizmetleri Düzenleme Genel Müdürlüğü

bayramlar gibi dönemlerde yolcu talebinde yaŖanan artıŖlar dikkate alındığında, sefer sayılarının dönemsel olarak yeniden düzenlenebilmesine imk n sağlayacak bir mevzuat altyapısının oluŖturulması, hizmetin etkinliği ve kaynak kullanımının verimliliği açısından önem arz etmektedir.